

Методична рада
13.05.2021

**Про формування soft-skills в усіх учасників освітнього процесу у
Львівській медичній Академії імені Андрея Крупинського**

НАТАЛІЯ ДУБ

Шалений темп життя, нелегкі умови праці, конкурентне середовище, стрімкий розвиток інформаційних технологій, ці та інші моменти вимагають від нас володіння певними соціальними компетентностями. Доведено, що для досягнення успіху важливо не лише бути професіоналом своєї справи. Сучасний фахівець у своєму «портфелі» має мати набір так званих «м'яких» навичок – soft-skills.

Що таке soft-skills та hard skills?

Soft skills (м'які навички) — невимірювані особисті навички, які є необхідними для забезпечення ефективної взаємодії між членами колективу та досягнення корпоративної та особистої мети.

Hard skills (жорсткі навички) - це професійні уміння, навички та знання, які необхідні для виконання професійних задач. Їх можна виміряти, об'єктивно оцінити. Вони пов'язані зі знанням фундаментальних та спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки тощо [1].

М'які навички відповідають за наше соціальне життя, яке останніми роками стало відігравати більш значну роль в кар'єрному зростанні багатьох фахівців, ніж раніше. На відміну від "твердих" навичок, їх розвиток виміряти не так просто, але саме вони допомагають якомога ефективніше продемонструвати hard skills і застосовувати їх на практиці. Ба більше, м'які навички універсальніші, тому вони будуть корисні незалежно від виду діяльності [2].

Soft-skills включають наступні навички:

Серед **комунікативних навичок можна виділити:** вміння слухати, переконувати, будувати та підтримувати бізнес-відносини, ведення переговорів, проведення презентацій, самопрезентація, публічний виступ, командна робота, спрямованість на результат, пацієнтоорієнтованість.

Управління собою охоплює управління емоціями, управління стресом, управління власним розвитком, планування і цілепокладання, тайм-менеджмент, Енергія / Ентузіазм / Ініціативність / Наполегливість, Рефлексія, Використання зворотного зв'язку.

Навички мислення – це системне мислення, креативне мислення, структурне мислення, логічне мислення, пошук і аналіз інформації, вироблення і прийняття рішень, проектне мислення, тактичне і стратегічне мислення (для керівників).

Професіонали своєї справи мають володіти і **управлінськими навичками**: управління виконанням, планування, постановка завдань співробітникам, мотивування, контроль реалізації завдань, наставництво (розвиток співробітників) - менторинг, коучинг, ситуаційне керівництво і лідерство, ведення нарад, подача зворотного зв'язку, управління проектами, управління змінами, делегування.

Слід зазначити, що у різних країнах триває діалог між роботодавцями та закладами освіти щодо визначення т.з. «навичок майбутнього», які можуть стати ключовими для фахівця. Досліджується дане питання і в Україні. Дослідження Світового банку «Навички для сучасної України» показали, що в Україні існує значний попит на розвинуті когнітивні уміння, самоорганізацію, стійкість, командну роботу та бажання вчитися. Так, згідно дослідження, проведеного Центром «Розвиток КСВ» найбільший попит серед українських роботодавців мають такі навички: вміння працювати в команді, комунікабельність, аналітичне мислення, здатність швидко навчатися, гнучкість, відповідальність, ініціативність, грамотна письмова та усна мова, емоційний інтелект. Разом з тим, у перспективі 2030 року, на думку все тих же респондентів, найбільший попит матимуть критичне мислення та проектний підхід до вирішення завдань [3].

Для покоління 70-90-х в роботі необхідними були знання потреб, вміння бути ефективним і старанно працювати. Раніше прийнято було вибрати конкретну професію і рухатися її кар'єрними сходами вгору. Покоління Z (ті, хто народилися після 1994 року), за прогнозами, протягом життя змінять місце роботи більш ніж 7 разів. Тобто навички, які діти здобувають у школі або виші, можуть їм навіть не знадобитися. Натомість їм буде потрібен універсальніший інструментарій, який за будь-яких обставин допоможе засвоювати нову інформацію.

Дуже часто, серед викладачів та студентів побутує думка, що найважливішою є оцінка в заліковці, тому ми звертаємо велику увагу на твердих навичках. Вважається, що якщо помістити в голови студентів теорію, то на них неодмінно чекає успіх і щасливе життя. Але це лише частина знань, якими повинна володіти сучасна людина. Фактично традиційна система освіти не може забезпечити студентів вміннями, необхідними для їх подальшого особистісного розвитку.

То що ж потрібно розвивати у студентів?

1. Уміння ефективно навчатися. Колишня парадигма освітньої системи застаріває. Зараз отримати інформацію можна будь-якої миті. Викладач, який каже, що він повинен давати знання студенту – це вчорашній день. Сучасний викладач навчає моделей, способів або шляхів отримання цих знань. Дає ключі від дверей, за якими зберігається граніт науки. Перетворіть студента з об'єкта освіти на активного учасника. Самонавчання можна і потрібно вчитися, як і будь-якої іншої справи.

2. Емоційний інтелект. Уже зараз багато компаній вимагають від співробітників не високого коефіцієнта інтелекту, а наявності емоційного інтелекту. Перші науковці, які зайнялися вивченням емоційного інтелекту, виділили чотири його складові: сприйняття: здатність людини розпізнавати власні емоції; розуміння: вміння визначати причини появи тієї чи іншої емоції у себе та інших; управління: вміння приборкувати емоції, пробуджувати і спрямовувати свої та чужі почуття на досягнення цілей; використання: пробудження креативності, щоб стимулювати мислення і налаштуватися на роботу.

3. Креативність. Довгий час існував міф, що люди народжуються або креативними, або ні. Але що таке креативність? Це здатність придумувати, генерувати ідеї, варіативність мислення, свобода. Ще один термін для цього – "латеральне мислення", вміння нестандартно підходити до завдань. Це навичка, яка формується, коли для розв'язання задачі потрібно "вийти за рамки". І її, як і будь-яку іншу, можна та потрібно розвивати.

4. Внутрішня мотивація. Вміння пробуджувати в собі інтерес та підтримувати його – справді корисна навичка.

5. Критичне мислення і вміння опрацьовувати інформацію.

6. Довіра та відкритість. Навичка доброзичливого ставлення, відкритості та довіри точно є однією з ключових у майбутньому. Йдеться про відкритість новому знанню, новому досвіду і людям – без цього неможливі інновації та креативна робота, яка має таке важливе значення в сучасному світі. Навчитися цього можна, тільки якщо постійно "входити в нові соціуми" – наприклад, змінюючи гурток за інтересами або перемищаючись між різними навчальними групами. На здатність довіряти впливає безліч факторів: від біологічних до соціальних, де велику роль для учня відіграє його оточення.

Для формування таких навичок важливим є володіти усною та письмовою українською мовою, володіти іноземною мовою, знати історію та культуру рідної держави, мати здатність до аналізу та синтезу отриманої інформації, володіти навичками міжособистісної взаємодії. Формуванню цих навичок сприяє вивчення дисциплін навчального плану, що формують загальні компетентності.

Що потрібно розвивати викладачам?

Викладачі потребують інших навичок: креативність, вміння критично мислити, творчо розв'язувати проблеми, швидко пристосовуватись до нових технологій та легко адаптуватись до правил мінливого світу [2].

Розвинути свої soft skills можна шляхом реалізації трьох кроків:

Перший крок. Щоб опанувати soft skills варто відповісти на запитання, які саме навички потрібні та для чого.

Другий крок. Коли визначили, що саме ви хочете опанувати та навіщо, слід обрати навчальні активності та втілити їх за планом. Зазвичай формування навички, в залежності від складності, може тривати від одного до шести місяців. Оптимальним рішенням є вибір активності в трьох категоріях та розподілення їх на відповідний період:

Формальне навчання (книжки, тренінги, воркшопи, інші навчальні заходи та матеріали). Це допоможе засвоїти теоретичні основи та розпочати відпрацювання навички.

Навчання за допомогою досвідчених людей (обмін досвідом, сесії зворотного зв'язку, зустрічі з ментором тощо). Такі активності дозволяють перевести ваші знання у вміння.

Застосування на практиці (завдання, що передбачають використання знань на робочому місці). Саме регулярна практика в поєднанні зі зворотним зв'язком дозволяють коригувати та покращувати вміння, що з часом трансформується в сталу навичку.

Третій крок. Згодом, коли план виконано, варто з'ясувати, як змінились результати, на які мали вплинути нові навички. Як і на першому кроці, допомогти можуть спостереження оточуючих, які могли помітити позитивні зміни в поведінці людини. Зрештою, позитивні результати можуть надихнути на опанування нових навичок та подальший розвиток вже існуючих, що стане ознакою ще одного важливого soft skill – “Умінням постійно та швидко навчатись” [5].

Що дали мені soft skills?

Особисто мені soft skills потрібні. Для мене важливі гнучкість, self-менеджмент, вміння працювати в команді, емпатія. Я працюю над тим, щоб вміти делегувати свої обов'язки, розподіляти роботу, виставляти пріоритети, доносити свої думки ясніше та швидше, більше слухати інших та знаходити точки дотику. Якщо постаратися, практично з усіма можна знайти спільну мову, навіть якщо на перший погляд здається, що ви з різних планет. Проте це виходить не завжди. Якщо не вдається, я просто згадую про адаптивність і приймаю ситуацію. Як показує досвід, гнучкість — це суперкорисне вміння.

Варто хоча б спробувати доповнити нашу діяльність формуванням м'яких навичок у себе та в здобувачів освіти. В результаті можна отримати особисту вмотивованість, зацікавленість у роботі, вміння досягати мети; взаєморозуміння з керівництвом, яке вміє працювати в команді; з боку студентів.

В Львівській медичній академії 07.05.2021 року стартувало опитування усіх учасників освітнього процесу щодо формування у них soft skills.

На запитання «Чи знайомі Ви з поняттям «soft skills»? 2/3 респондентів відповіли, що знайомі повністю, або частково; 1/3 – вперше чує цей термін.

54 % респондентів частково задоволені політикою формування soft-skills у Львівській медичній академії імені Андрея Крупинського; 17,5% - не задоволені.

55,4 % респондентів вважають, що їм не зовсім притаманні гнучкість мислення, уміння швидко розв'язувати конфліктні ситуації. 4,6% - зовсім не володіють цими навичками.

Необхідність у розвитку в себе soft-skills бачать 86,1% опитаних.

Серед soft-skills, які варто розвивати, учасники освітнього процесу Академії виділили наступні: стриманість, лідерство, вміння тримати себе в

рухах, вміння реагувати на проблеми, організованість, гнучкість, робоча етика, навички гасити конфліктні ситуації, контекстне мислення, поступливість, стриманість, увага, справедливість, адаптація до змін, організаторські здібності, навички комунікації, навички прийняття рішення, когнітивна гнучкість, емоційний інтелект, відважність, відповідальність, командна робота, вміння переконувати, критичне мислення, впевненість у собі, вміння слухати, емоційний інтелект, тайм-менеджмент, стриманість, вміння брати на себе відповідальність, робота з інформацією, медіаграмотність, неконфліктність, вміння мотивувати себе в складних ситуаціях, поступливість, асертивність, стриманість.

Учасники опитування запропонували наступні шляхи розвитку soft-skills в учасників освітнього процесу у Львівській медичній академії імені Андрія Крупинського: тренінги, семінари та майстер-класи; ознайомлення усіх учасників освітнього процесу з поняттям soft-skills; надання більшої автономії викладачам в організації навчального процесу; мати власну гідність; чесна і висока моральність; совість і милосердя; перетворення освітнього простору на коворкінг; бути чесними до всіх; мотиваційні заходи; наш молодий активний колектив має таку фантазію, що свою участь в цьому я бачу тільки в підтримці; усучаснюватись; звернути увагу на розвиток управлінських, стратегічних навичок та навичок управління інформацією у студентів; розвивати управлінські, стратегічні навички та навички управління інформацією у студентів; провести критичну переоцінку викладацького складу Академії стосовно його професійних та особистісних компетенцій; розвивати командну роботу та особистісні навички; співпраця з закладами охорони здоров'я; назвати це українською мовою, пояснити принципи; комунікативні тематичні зустрічі (діловий етикет, зустрічі з представниками ін. успішних закладів, фірм тощо); формування переваги принципів soft-skills над командно-адміністративним стилем і формальними вимогами; запропонувати здобувачам вищої освіти вибіркові дисципліни, які потрібні студентам, а не викладачам для ставок; давати більше самостійності студентам у вирішенні питань навчального процесу, виховувати відповідальність; збільшувати увагу на проектній діяльності, зокрема проекти за участю викладачів; проекти, що залучають студентів, під час освітньої діяльності. Можна й спільні. Організувати офіційні й неформальні заходи для формування командної роботи в колективі.

Висновки

1. Для усіх учасників освітнього процесу необхідною умовою досягнення успіху є володіння soft skills.
2. В Академії доцільно ознайомлювати всіх учасників освітнього процесу з поняттям «soft skills».
3. Звернути увагу на політику формування soft-skills в Академії.
4. Сприяти формуванню соціальних навичок у студентів та викладачів.

Людина може бути генієм, або володіти всіма необхідними навичками, але якщо вона не вірить в себе, вона не буде викладатися на повну

Ресурси

1. Що таке hard skills і soft skills: як нас оцінює роботодавець. URL: <https://eduhub.in.ua/news/shcho-take-hard-skills-i-soft-skills-yak-nas-osinyuye-robotodavec>
2. Soft-skills та критичне мислення. Які навчки знадобляться дітям у XXI столітті. URL: <https://suspilne.media/62334-soft-skills-ta-kriticne-mislenna-aki-navicki-znadoblatsa-ditam-u-xxi-stolitti/>
3. Аналіз потреб ринку праці, викликів та можливостей на території Східної України. Попередній звіт. URL: <http://www.ipq.org.ua/ua/news/93>
4. Що таке soft skills та чому вони важливі: досвід фінтех-компанії. URL: <https://prohr.rabota.ua/shho-take-soft-skills-ta-chomu-voni-vazhlivi-dosvid-finteh-kompaniyi/>.